

'The Baltic Tour'

Een dendrologische reis door Estland en Letland

23-30 mei 2009

Estland (hoofdstad Tallinn) en Letland (hoofdstad Riga) zijn twee landen aan de Oostzee, respectievelijk 1,3 en 1,5 keer zo groot als Nederland met 1,3 en 2,3 miljoen inwoners. Het zijn na het uiteenvallen van de Russische Federatie begin 90-er jaren weer onafhankelijke republieken geworden.

Beide landen hebben vrij strenge winters en gematigde tot warme zomers. Beide landen zijn vrij vlak, met hier en daar wat heuvels. In de wintermaanden zijn de dagen kort, hetgeen 'gecompenseerd' wordt in de zomermaanden wanneer de dagen enkele uren langer zijn dan in Nederland. De reis was uitstekend georganiseerd en voorbereid door Tonny van der Plank, Wout Kromhout en Piet de Jong.

Op zaterdag 23 mei vertrok een gemêleerd gezelschap van 30 dendrologen (jongste in de 40, oudste 82) per vliegtuig naar Tallinn in Estland. Daar wachtte ons Külli Koiv, die ons de 3 dagen in Estland zou gidsen en veel zou vertellen over land, volk, geschiedenis en cultuur.

Zondag 24 mei bezochten we 's ochtends eerst het historische oude centrum van Tallinn. Onze gids vertelde uitvoerig over de geschiedenis en het einde van Sovjettijdperk. Voor we het oude centrum betraden, kwamen we in een stadspark met zeer oude Linden,

Tilia cordata in het stadspark in Tallinn (Estland)

Foto: Ineke Vink

mogelijk de oudsten van het land. In het oude centrum zijn veel gebouwen gerestaureerd en er was veel te zien, maar in de Botanische Tuin in Tallinn (17 ha) wachtte de curator Olev Abner op ons.

’s Middags wandelden we rond in het Kadriorg Park, een echt volkspark. Onderweg naar noordoost Estland maakten we een korte stop bij de fraaie Jagala Waterval (hoogte 8 m).

Maandag 25 mei wandelden we eerst rond in Lahemaa Nationaal Park (11000 ha). In dit prachtige natuurgebied maakten we twee korte excursies. De eerste voerde door een bosgebied met hoge Berken, Linden en Elzen en een zeer interessante kruidenflora. In bloei zagen we o.a. bosanemoon, gele anemoon, gulden sleutelbloem, zevenster en witte klaverzuring. Langs de route diverse kleine paviljoens, welke gewijd waren aan belangrijke Duitse overwinningen tijdens de Frans-Duitse oorlog van 1870-1871. Het

De Jagala waterval, met 8 m de hoogste van

Estland

Foto: Ineke Vink

Pinus sylvestris, Laheema National Park
Foto: Ineke Vink

waterrijke gebied huisvestte ook vele bevers, duidelijk te zien aan de omgeknaagde bomen. De tweede excursie was zeker een hoogtepunt van de reis te noemen. Een wandeling door een zeer afwisselend veengebied met een zeer gevarieerde flora. In het eerste deel dennenbos en veel wollegras. Gaandeweg werd het natter en verschenen diverse heideachtigen:

Andromeda polifolia, *Calluna vulgaris*, *Ledum groenlandicum* en *Oxycoccus palustris*. Vanaf een uitkijktoren was een fraai uitzicht over het gebied met diverse vennen.

In de namiddag bezochten we het Luua Arboretum. In opzet dateert Luua uit begin 16e eeuw. Het park van 11 ha is deels nog barok, met een stervormig padenstelsel in

Eén van vele vennetjes in Laheema National Park
Foto: Ineke Vink

bos (eerste helft 18e eeuw), deels in Engelse landschapsstijl (eind 18e, begin 19e eeuw). Het herbergt een dendrologische verzameling met bomen en struiken uit Noord Amerika, het Verre Oosten, Siberië, Centraal Azië en Europa. In 1948 werd er een bosbouwschool gevestigd. De schoolgebouwen en een kleine energiecentrale voor de verwarming van gebouwen in de omgeving hebben het landgoed er niet mooier op gemaakt.

We krijgen een toelichting van dendrologe Talva, lid van de Estse Dendrologische Vereniging en verbonden aan de bosbouwschool. Ze laat ook het interieur van het landhuis zien. Jan Loots en ik hebben dat gemist; we

wachten! Wat er niet deugt aan Iep weet ik niet. Ze doen het goed hier, maar afnemers zijn er kennelijk niet.

Enigszins gedeprimeerd verlaten we de 'Boskoopse' kwekerij en gaan terug naar het park. Walter Engelhart, wiens grootvader het park in Engelse stijl aanlegde, begon bomen te verzamelen. Hij voegde bomen toe in het bestaande park met Eiken, Essen en Sparren. Grote Eiken en Essen staan dood te gaan. Er wordt gesuggereerd dat dit het gevolg is van kevers die ook in Canada Essen aantasten. De restricties vanuit natuurbescherming dragen niet bij aan een goed beheer van dit bos als bomencollectie.

Het staat vol bomen, heesters en vaste planten waar in Estland nog nauwelijks vraag naar is. Het materiaal komt rechtstreeks uit Boskoop! Kwekerijmascotte is een Buxus, gesnoeid als teddybeer, met plastic doppen als ogen. Alleen de ogen zijn hier winterhard!

werden betoverd door een Noordse Nachtegaal. Seringen, Appels en Peren staan in bloei. We doen ons voorjaar hier nog eens dunnetjes over.

Het landgoed wordt sinds zo'n 15 jaar beheerd door een Canadees die het van zijn oom overnam. In Canada werkte hij bij de Hamilton Royal Botanical Gardens. Hier begon hij een kwekerij, een hellend terrein van 4 hectare. Het staat vol bomen, heesters en vaste planten waar in Estland nog nauwelijks vraag naar is. Het materiaal komt rechtstreeks uit Boskoop! Kwekerijmascotte is een Buxus, gesnoeid als teddybeer, met plastic doppen als ogen. Alleen de ogen zijn hier winterhard!

Esten hebben graag een huisje met een stukje grond om te tuinieren, maar veel Esten wonen tegenwoordig in een flat. Als kweker moet je ook weten dat Thuja en Hosta worden gezien als grafbeplanting. Die zetten mensen dus niet in hun tuin. En Iep en Es hebben een slechte 'uitstraling'. Es loopt laat uit; hij is hier eind mei nog kaal. Dat is niet waar Esten na een lange donkere winter op willen

Een *Larix decidua* is met 18 m3 de naar inhoud grootste van Estland. Een ander exemplaar is met 33 meter de hoogste van het land. Een *Picea abies* gaat richting 40 meter! Een groep *Thuja plicata*, tegen extreme vorst beschermd door grote bomen, is met 12 meter de hoogste in zijn soort. De hoogste *Abies sibirica* van Estland, 120 jaar oud, staat aan het eind van een Eikenlaan in het barokpark.

In de omgeving van het huis staan vanouds Lindes, Kastanjes en Esdoorns. *Tilia platyphyllos* werd toen als onderstam gebruikt voor *Tilia europaea*. De entplaats zit op 2 meter! Curieus is ook een doorgegroeiide 'Gotische' lindenlaan. Die figuur is populair geweest; ik zag ze op meer plaatsen.

Dinsdag 26 mei bezoeken we onder leiding van de curator Heiki Tamm twee botanische objecten: de Universitaire Botanische Tuin en het Raadi Park van Tartu. In dit vlak bij de oude stad gelegen park resten van de oorspronkelijke beplanting vooral nog lindenbomen.

Ingang Kalsnava Arboretum, Letland

Foto: Wout Kromhout

Woensdag 27 mei ging de excursie op weg naar Sigulda in Letland, waar Juris Bershe, de tweede gids, ons verwelkomde. Onderweg naar Riga werd het Turaida National Park bezocht met daarin het gedeeltelijk herbouwde kasteel Turaida en de fraaie Dainu Kalns beeldentuin.

De volgende dag, donderdag 28 mei, een bezoek aan de Botanische Tuin van de Universiteit van Riga en de Nationale Botanische Tuinen in Salaspils.

middag aan bij het Nationaal Arboretum in Kalsnava. Dit ligt vrij noordoostelijk in Letland in een heuvelachtig gebied, niet ver van de Gaiziņkalns, het hoogste punt van Letland (312 m!).

We werden hartelijk welkom geheten door de chef van de tuinen: Janis Zilins. Deze jonge man was zichtbaar blij met ons bezoek. Hij had het goed voorbereid en ging ons voor met zijn 4-wheele drive naar een groot perceel waar groepen naaldbomen stonden. Hij leidde ons daar vakkundig rond en wist bij alle boomgroepen iets te vertellen. Doordat er erg veel ruimte is (het arboretum meet 127 ha) zijn van alle selecties die daar stonden,

Doordat in deze streken de winters zeer streng kunnen zijn met vorst tot -36° C, is de soortenrijkdom zeer beperkt. Er zijn uit Oost Siberië en Noord China, het Amurgebied, Mongolië, Mandsjoerije en het schiereiland Sacchalin diverse selecties aanwezig die allemaal voldoende winterhard zijn.

Vrijdag 29 mei was er een lange busrit met bezoeken aan drie arboreta: Kalsnava (127 ha), het Skrīveri Park en Arboretum (6 ha), gelegen aan de Dauga rivier en tenslotte het Lazdukalni Dendrologisch Park (8,5 ha) in Ogre, het levenswerk van een inmiddels bejaarde Letse man.

Na een lange rit kwamen we net voor de

steeds groepen van 10 tot 50 exemplaren bij elkaar gezet. Dat geeft per soort een beeld zoals het ook in het bos zal groeien.

Doordat in deze streken de winters zeer streng kunnen zijn met vorst tot -36° C, is de soortenrijkdom zeer beperkt. Er zijn uit Oost Siberië en Noord China, het Amurgebied, Mongolië, Mandsjoerije en het schiereiland Sacchalin diverse selecties aanwezig die al-

lemaal voldoende winterhard zijn. Ook zijn er eigen selecties uit de wouden van Letland, Estland en Finland aanwezig. De collectie hier is louter een showcollectie waar men kan waarnemen.

Hierna gingen we weer achter hem aan naar een ander deel van het grote complex, dat bleek het publieksgebied te zijn. We werden gastvrij onthaald op koffie, thee en drankjes met plaatselijke lekkernijen. Janis weet goed de weg in Europa want hij heeft met EU gelden een fraai onthaalcentrum gebouwd met winkel en info ruimte, kantoren, toiletten en een ronde, glazen pantry waar wij werden ontvangen.

In de tuin rond dit gebouw is de echte soortenrijke collectie ondergebracht. Hier worden de grenzen van mogelijk overleven van soorten en cultivars uit zuidelijker Europa getest. Hij was zeer gelukkig met de eerste drie bloemen op zijn *Magnolia soulangeana* 'Nigra' (op 28 mei).

Naast een interessant sortiment was het toch vooral ook het 'gras' dat onze aandacht trok. Dit bestond uit allerlei kruiden, opkomende zaailingen van allerlei heesters en vetplanten en zelfs een aantal voor ons vreemde inheemse gewasjes. Omdat het allemaal op 1 cm hoogte was afgemaaid, gaf dit een verrassend effect.

Na dit bezoek leidde hij ons langs lange rijen

Naambord Lazdukalni Park, Letland

Foto: Ineke Vink

met grote coniferen. Dit bleek de zaadgaarde te zijn. De geogste zaden worden in kassen gezaaid en dan verspeend in pluggen om verkocht te worden aan de bosbouw. Dit brengt een goed inkomen waaruit weer verder gewerkt kan worden.

Aan het einde van de wandeling bekeken we nog de *Syringa* cultivarcollectie. Deze is speciaal opgebouwd uit goed winterharde selecties. Ze stonden vol in bloei en er zaten schitterende selecties tussen.

Na een welgemeend dankwoord en de uitnodiging om eens in Holland te komen kijken, stapten we weer in de bus, retour Riga.

Zaterdag 30 mei werd vanuit Riga terug gevlogen naar Schiphol. Een fantastische NDV-excursie was ten einde. Dankzij de organisatie van Tonny van der Plank, Wout Kromhout en Piet de Jong, en niet te vergeten dankzij de twee uitstekende en veel vertellende gidsen, was het een buitengewoon geslaagde buitenlandse excursie. Waard om opgetekend te worden in de analen van de NDV.